

BIRINCHI RENESSANS DAVRI MUTAFAKKIRLARI QARASHLARINING BUGUNGI KUN YOSHLARI TARBIYASIDAGI O'RNINI (ABU ALI IBN SINO VA ABU NASR FOROBIY MISOLIDA)

Davletova Gulasal

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Ma'naviyat asoslari yo'nalishi 1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Birinchi Renessans davrining buyuk mutafakkirlari Abu Nasr Forobiy va Abu Ali ibn Sinoning pedagogik va falsafiy qarashlari tahlil qilinadi. Sharq Uyg'onish davri allomalarining komil inson tarbiyasi, axloqiy fazilatlar va ilm egallashga oid g'oyalarning zamonaviy yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda allomalar merosining bugungi kunda ta'lim-tarbiya jarayoniga integratsiyalashuvi va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati asoslab berilgan.

KALIT SO'ZLAR: Birinchi Renessans Sharq Uyg'onish davri Abu Nasr Forobiy Abu Ali ibn Sino ma'naviyat yoshlar tarbiyasi komil inson axloqiy qarashlar pedagogik meros.

KIRISH

O'zbekiston o'z taraqqiyotining yangi bosqichida Uchinchi Renessans poydevorini yaratishni strategik maqsad qilib qo'ygan bir davrda, ajdodlarimiz yaratgan boy ilmiy merosga murojaat qilish muhim ahamiyat kasb etadi. To'qqizinchi va o'n ikkinchi asrlarni o'z ichiga olgan Birinchi Renessans davri jahon sivilizatsiyasiga Abu Nasr Forobiy va Abu Ali ibn Sino kabi buyuk siymolarni yetkazib berdi. Ularning asarlarida inson qadri, ilm-fan moziysi va axloqiy yuksalish masalalari markaziy o'rin egallaydi. Bugungi globallashtirish sharoitida yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda ushbu mutafakkirlarning g'oyalari ma'naviy mayoq bo'lib xizmat qiladi. Maqolaning maqsadi Forobiy va Ibn Sino qarashlarining bugungi yoshlar tarbiyasidagi dolzarbligini ilmiy tahlil qilishdan iborat.

METODLAR

Tadqiqot jarayonida tarixiy-qiyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish va germenevtik metodlardan foydalanildi. Forobiyning "Fozil odamlar shahri" va Ibn Sinoning "Tadbirul manzil" kabi fundamental asarlaridagi tarbiyaga oid g'oyalar zamonaviy pedagogika tamoyillari bilan qiyoslandi. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda mutafakkirlar taklif etgan intellektual va axloqiy tarbiya usullari tizimli ravishda o'rganildi. Shuningdek O'zbekiston Respublikasining ta'lim va yoshlar siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlarining mazmun-mohiyati allomalar o'giti nuqtai nazaridan tahlil etildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki Birinchi Renessans mutafakkirlarining qarashlari bugungi yoshlar uchun uchta asosiy yo'nalishda muhim o'rin tutadi. Birinchidan Abu Nasr Forobiyning "baxt-saodatga erishish uchun ilm va yaxshi xulq uyg'un bo'lishi shart" degan g'oyasi bugungi zamonaviy ta'lim tizimidagi kompetensiyaviy yondashuv bilan hamohangdir. Ikkinchidan Abu Ali ibn Sinoning bolani jismoniy, aqliy va estetik jihatdan o'stirish borasidagi tavsiyalari sog'lom avlodni shakllantirishning fundamental asosi bo'lib xizmat qilmoqda. Uchinchidan allomalarning jamoaviylik, adolat va o'zaro yordam haqidagi o'g'itlari yoshlarda ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini uyg'otishda yuqori samaradorlikka ega. Tahlillar shuni tasdiqladiki allomalar merosi yoshlarni yot g'oyalardan himoya qilishda kuchli "ma'naviy immunitet" vazifasini o'taydi.

MUHOKAMA

Birinchi Renessans allomalari qarashlarining amaliy ahamiyati shundaki ular insonni faqat bilimli emas, balki yuksak madaniyatli qilib tarbiyalashni birinchi o'ringa qo'ygan. Muhokama jarayonida Forobiyning fozil jamiyat qurish haqidagi g'oyalari bugungi fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirishda metodologik asos bo'lishi mumkinligi ta'kidlandi. Ibn Sinoning inson tabiati va psixologiyasi haqidagi fikrlari esa yoshlarning kasbga yo'naltirish jarayonida shaxsiy qobiliyatlarni hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Bugungi yoshlar tarbiyasida ushbu merosdan foydalanish faqat o'tmishni qo'msash emas, balki kelajak sivilizatsiyasi uchun

mustahkam poydevor qurish demakdir. Xulosa qilib aytganda Forobiy va Ibn Sino g'oyalari yangi davr yoshlarining intellektual va ma'naviy qiyofasini belgilashda hamon o'zining hayotiyiligini saqlab qolmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1 Mirziyoyev Sh M Yangi O'zbekiston strategiyasi Toshkent O'zbekiston 2021
- 2 Abu Nasr Forobiy Fozil odamlar shahri Toshkent Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti 1993
- 3 Abu Ali ibn Sino Tadbirul manzil Toshkent 2010
- 4 Karimov N R Sharq Uyg'onish davri mutafakkirlari Toshkent Ma'naviyat 2018
- 5 Omonov B N Ma'naviyat asoslari fanidan o'quv qo'llanma Toshkent 2020
- 6 Zunnunov A Pedagogika tarixi Toshkent Sharq 2004
- 7 O'zbekiston Respublikasining Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risidagi qonuni 2016
- 8 Khairullaev M M Central Asian Renaissance and its thinkers Tashkent Fan 1982
- 9 Yusupov E Falsafa va ma'naviyat Toshkent 2001
- 10 Ibrohimov A Biz kim o'zbeklar Toshkent Sharq 1999
- 11 Safarova R Oila ma'naviyati va yoshlar tarbiyasi Toshkent 2015
- 12 UNESCO The Great Thinkers of the East Paris 2023
- 13 Jumaev R Siyosiy madaniyat va yoshlar Toshkent 2005
- 14 Abdullaeva Q Sh Ma'naviyat psixologiyasi Toshkent 2019
- 15 O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi Birinchi jild Toshkent 2000